

(2:1/125)

125

INFORMACIJA

o akcijama za pružanje pomoći banjalučkom regionu postradalom od zemljotresa

Neposredno po dobijanju vesti o zemljotresu koji je zadesio Banjaluku i okolinu, na sastanku kod predsednika SIV-a Mitje Ribičića (27.XI.1969. godine odmah posle 09,00 časova) zaključeno je da član SIV-a Marko Bulc obrazuje službu (Štab) SIV-a koja će izvršiti potrebne pripreme za organizovanje pomoći postradaloj Banjaluci i okolini. Isto tako zaključeno je da članovi SIV-a Hakiya Pozderac i Blagoj Popov odmah otputuju za Banjaluku radi neposredne saradnje i koordinacije poslova sa banjalučkim Štabom.

Odmah posle sastanka kod druga Ribičića Pozderac i Popov su otputovali za Banjaluku i formirana je i počela funkcionisati služba (Štab) SIV-a, zadužena da preduzme šire pripreme za organizovanja pomoći kako bi sve bilo blagovremeno spremno da se, odmah po dobijanju detaljnih informacija od Pozderca i Popova, preduzmu potrebne akcije.

Na temelju prve informacije iz Banjalučkog štaba, dobijene preko radió-amatera (od poslanika Miše Popović a), i dopunske informacije o stanju u Banjaluci (koju je sekretar SIV-a Gagović tražio i dobio od dežurnog službenika SUP-a Banjaluka, Markovića) o hitnim potrebama u dopunskoj mehanizaciji radi rasčišćavanja ruševina, u sanitetskim ekipama i sanitetskom materijalu, u pogledu snabdevanja hlebom i vodom, kao i potreba u šatorima i čebadima - Štab SIV-a je, nakon organizovanja telefonske, specijalne telefonske i teleprinterske veze izmedju sebe i republičkih odnosno pokrajinskih štabova i obaveštavanja o tome svih štabova u republikama i pokrajinama (i javnosti preko Tanjuga), DSIP-a i SSUP-a, kao i organizovanja informativne službe (grupa iz Sekretarijata za informacije SIV-a) za obaveštavanje uže i šire javnosti, pristupio pripremanju akcija za pružanje pomoći stanovništvu postradalom na banjalučkom području.

Prema dogovoru sa predsednikom SIV-a Ribičićom, neposredno po njegovom dolasku iz Banjaluke, (oko 20,00 časova), Štab SIV-a je pristupilo sprovođenju pripremljenih akcija na čije se pokretanje čekalo do dobijanja neophodnih informacija neposredno sa terena Banjaluke. Istovremeno je za naredno jutro (u 08,30) zakazana vanredna sednica Savoznog izvršnog veća.

Snabdevanje hranom - Po nalogu Štaba SIV-a u ponedjeljak pre podne iz Savezne direkcije za rezerve prehrambenih proizvoda u Banjaluku je upućena specijalna ekipa da na licu mesta sa Štabom Banjaluke organizuje snabdevanje stanovništva životnim namirnicama, utvrdi potreban bilans osnovnih artikala ishrane i preko ovlašćenih privrednih organizacija obezbedi rodovnu dopremu potrebnih količina prehrambene robe.

Po utvrđivanju najhitnijih potreba iz Štaba SIV-a dati su nalozi da se kao pomoć obezbedi dopremanje 20.000 kilograma pečenog hleba dnevno (isporuka iz Zagreba sukcesivno podela od 01,00 časa pre ponoć i 28. oktobra 1969. i neprekidno trajala do trenutka kada je počela da radi vojna pekara čiji kapacitet podmiruje potrebe banjalučkog područja). Brašna je bilo dovoljno te nisu bile nužne vanredne intervencije.

Osim toga, Savezna direkcija je promptno isporučila kao pomoć federacije 20.000 kgr. ribljih konzervi, a za rodovno snabdevanje i prodaju preko trgovinske mreže rezervisala i uputila 60.000 kilograma jestive svinjske masti u ponedjeljak odnosno utrak (po 30.000 kgr.). Ostatak masti (240 t) za promet preko redovne trgovinske mreže rezervisan je za nastradale u bosanskoj Krajini i biće sukcesivno isporučivan prema potrebama i porudžbinama lokalnih organa.

Ukupna vrednost namirnica koje je Savezna direkcija za rezerve prehrambenih proizvoda uputila na osnovu odobrenih sredstava SIV-a kao pomoć do 30. oktobra 1969. zaključno iznosi 500.000 dinara.

Sutradan (28.10.) ekipa Savezne direkcije dogovorila se s predstavnikom Štaba u Banjaluci o načinu daljeg snabdevanja kao i o načinu daljeg održavanja veza sa Saveznom direkcijom. Ekipa je (28.10) posetila i Bosansku Gradišku i zajedno sa tamošnjim Štabom utvrdila potrebne količine namirnica za postradalo stanovništvo okolnih sela na Kozari i regulisala način isporuke.

Osim toga, u stalnoj vezi sa svim republičkim odnosno pokrajinskim štabovima, Štab SIV-a je, na osnovu zahteva i predloga dobijenih iz banjalučkog Štaba koordinirao akcije da se najhitnije izvrše sve potrebne isporuke. Svim štabovima je, na primer, preneseno obaveštenje da se u prikupljanju namirnica u prvi mah orijentišu

na konzerve govodjag i ribljeg mesa, sterilizovano mlako i mleko u prahu. Istovremeno je insistirano da se učini sve da se u toku utornika po mogućnosti (u dogovoru sa DSNO) organizuju poljske kuhinje na postradalom području da bi se stanovništvu obezbedili topli obroci hrane, što je i realizovano.

Snabdevanje vodom - Pet autocisterni (Direkcije za rezerve) bilo već pripremljeno (u ponedeljak) za upućivanje, ali prema informacijama dobijenim od predsednika SIV-a Ribičića, Danjaluka ima na raspolaganju 650 cisterni za vodu. I pored toga, dat nalog da se u utorku ispita da li je to dovoljno i da li je potrebno još cisterni. Odgovoreno da je voda obezbedjena.

Smeštaj - Pošto se prema primljenim informacijama s terena, oko 30-40 hiljada ljudi našlo bez krova nad glavom - uz obaveštenje da je u Danjaluci pod šatorima, uglavnom preko Jugoslovenske narodno armije, obezbedjen smeštaj za oko 14.000 ljudi - iz saveznih rezervi je, po nalogu Štaba SIV-a, u noći između ponedeljka i utornika upućeno šatora, poljskih kreveta i ćebadi za još oko 3.000 ljudi.

O ovoj teškoj situaciji telaksom su odmah obavešteni svi republički odnosno pokrajinski štabovi, s molbom da ubrzaju obezbedjivanje šatora i ćebadi za još 5.000 ljudi i da tu opremu što pre upute u Danjaluku, koordinirajući svoje akcije sa Štabom SIV-a.

Po nalogu Štaba SIV-a Savezna direkcija za rezerve industrijskih proizvoda pristupila je hitnom izvidjanju svih mogućih izvora u zemlji mogućnosti za nabavku maksimalne moguće količine šatora, ćebadi i poljskih kreveta. U toku utornika i srede preko Savezne direkcije obezbedjeno je i upućeno šatora još za oko 2.000 ljudi, a sa DSNO-om dogovorono da se obezbedi još 4.000 šatorskih krila i uputi potrebna jedinica JNA za postavljanje šatora.

Pošto se pretpostavljalo da, zbog težine situacije, svim ovim merama neće moći da se svim stanovnicima obezbedi krov nad glavom, Štab SIV-a je pokrenuo (preko svih štabova i javnosti) akciju za prikupljanje kamp-prikolica za privremeni smeštaj ugroženog stanovništva.

Zaključno sa 31. oktobrom 1969. godine Savezna direkcija za rezerve industrijskih proizvoda je, po nalogu Štaba SIV-a, organizovala i isporučila u Banjaluku 914 šatora za smoščaj 6.380 osoba (u okviru toga 60 kamp-prikolice sa po 4 ležaja), 7.841 kamp-krevel i 15.056 čebadi.

Republički odnosno pokrajinski štabovi takodje su obavješteni da se od njih očekuje i pomoć u barakama, gradjovinskom materijalu kao i u stručnim ekipama za osposobljavanje stambenog prostora. Istovremeno su zamoljeni da u toku utorka obaveste Štab SIV-a šta je sve od materijala i ekipa upućeno u Banjaluku.

Snabdjevanje strujom - Radi obezbodjivanja električno struje, preko Savezne direkcije je već u noći između ponedjeljnika i utornika u Banjaluku upućen 31 agregat.

Na zahtjev Elektroprenosa Sarajeva ista direkcija je obezbodila kod Željezare Sisak i IMT Zemun kupovinu 6.320 duž. metara bešavbih cevi sa spojnicama za montažu trafo-stanica u Banjaluci, s tim da se isporuka izvrši do 4. novembra i tada uputi grupa montera za osposobljavanje trafo-stanica.

Ista Direkcija je pozajmila Direkciji Elektroprenosa Sarajeva 2 velika transformatora, 3 mala merna transformatora i 2 uljne sklopke za osposobljavanje banjalučke trafo-stanice.

Prema dogovoru sa Štabom SIV-a, Savezna direkcija za rezerve industrijskih proizvoda je, u vezi s ovim i sličnim poslovima, prihvatila predlog da u redovnim poslovnim aranžmanima sa preduzećima u SR BiH ili Banjaluci koja rade na sanaciji prilika u Banjaluci vrši finansiranje do iznosa do jedne milijarde starih dinara. Direkcija ova sredstva obezbjeđuje iz sopstvenih kredita namenjenih za tržišne intervencije. To neće omesti obavljanje njenih redovnih poslova.

Sanitetske mere - Pošto u prvi mah nisu bile jasne potrebe u sanitetskom pogledu, Štab SIV-a je organizovao i pripremio brojne hirurške i higijensko-epidemiološke ekipe, spremne da odmah krenu u region Banjaluke. Medjutim, već u ponedjeljak popodne primljeno je obavještenje da su teži ranjenici evakuisani i da u Banjaluci ima dovoljno medicinskih ekipa za pružanje pomoći lakšim ranjenicima. Zato su upućene samo

dvo higijensko-epidemiološke ekipe (SR Srbija i VMA), zatim materijalna baza za jednu poljsku bolnicu (SR Srbije) za koju je u Banjaluci bilo obezbeđeno neophodno osoblje i sanitetska oprema, kao i epidemiolog Saveznog zavoda za zdravstvenu zaštitu.

Radl zbrinjavanja dece, prema dogovoru sa direktorom JZ ŽTP, već u ponedjeljak uveče na železničku stanicu Banjaluka dovezeno je i stacionirano 18 zagrejanih pulman-vagona, a od banjalučkog Štaba zatraženo obaveštenje još koliko takvih vagona treba, uz napomenu da o svojim zahtevima obaveste organizovanu dežurnu službu ŽTP Sarajevo koja prema dogovoru sa JZ ŽTP vrši dispoziciju. Istog dana prihvaćena je ponuda austrijske verske organizacije "Karitas" da se za privremeni smeštaj, pre svega dece, na željezničku stanicu Banjaluka dovezo 50 kušet-kola te organizacije.

U Banjaluku je, na traženje iz Banjaluke, zaključno do 31. oktobra upućen sledeći sanitetski materijal: 600 špricova, 240 tuceta igala za injekcije, 6.000 bočica cetaviona (po 0,5 l), 1.450 kg. hloramina, 15.000 doza vakcine Te-Ty, A plus B, kao i 17 zamagljivača za dezinfekciju.

Pomoć stanovništvu u selima oko Banjaluke - Na sastanku Štaba SIV-a (u ponedjeljak uveče) predsednik SIV Ribičić je izneo utisak da su u pogledu pružanja pomoći izgleda zanemarena sela oko Banjaluke. Čini se da je sve okronuto centru - Banjaluci devet punktova formirano u gradu, a ništa za okolinu). Došli su samo kuriri iz okolnih sela koji su javili da je bio zemljotras kod njih (u selima: Mištin Han, Piskavica, Ivanjsko, Laktaši, Trnje, Čebinjac i Slatina). Zaključeno je da se Izvršnom veću SR BiH dade sugestija da se razmotri da li treba i kakva pomoć da se neposredno uputi tim selima, što je učinjeno.

Upozorenje radi obezbeđivanja nesmetanog saobraćaja u pravcu Banjaluke - Teleksom je svim republičkim štabovima uputio Štab SIV-a (u ponedjeljak popodne), moleći ih da uvedu specijalne propusnice za one koji otpremaju pomoć za Banjaluku i da o tome što šire izveste (preko radija, televizije i drugih sredstava javnih komunikacija) javnost. Sugestija prihvaćena, propusnice uvedene svud - i timo u velikoj meri olakšano normalno odvijanje saobraćaja prema Banjaluci.

Odluke Saveznog izvršnog veća

Prve hitne mere - na osnovu prvih procena situacije, Savezno izvršno veće donelo je na vanrednoj sednici sutradan (28.10 1969) posle drugog zemljotresa.

Savezno izvršno veće je tom prilikom odobrilo sve dotle produzene mere, odalo visoko priznanje stanovništvu i štabovima banjalučkog regiona, posebno pomoći koje su pružile i pružaju jedinice JNA. Visoko priznanje odati je radnim organizacijama i društveno-političkim zajednicama širom Jugoslavije na njihovom brzom reagovanju i ispoljenoj solidarnosti, s nadom da će se pomoć nastaviti sve dotle dok Banjaluka ponovo ne postane ono što je bila pre katastrofalnog zemljotresa.

Pored predloga Saveznoj skupštini da po hitnom postupku, kao prvu pomoć, postradalom banjalučkom području dodeli 10 miliona dinara (5 miliona u gotovom, 5 miliona u isporukama namirnica i opreme) Savezno izvršno veće je okvalifikovalo banjalučki zemljotres kao katastrofalnu elementarnu nesreću, i, na osnovu zakonskih ovlašćenja, donelo:

- Odluku o oslobadjanju radnih organizacija i društveno-političkih zajednica plaćanja doprinosa na sredstva koja daju kao pomoć postradalima;
- Odluku o oslobadjanju plaćanja carina na robu koja se nabavlja za saniranje stanja na postradalom području i
- Odluku o olakšicama pri davanju potrošačkih kredita stanovništvu postradalog područja za kupovinu industrijske robe i građevinskog materijala, kao i za plaćanje usluga za izgradnju i opravku oštećenih zgrada (do 40.000 dinara po 1 domaćinstvu sa rokom vraćanja do 5 godina bez gotovinskog učešća).

Na sednici (28.10 1969) zaključeno je da su u celokupnoj akciji za organizovanje i pružanje pomoći banjalučkom regionu osnova - inicijative i mere banjalučkog štaba odnosno Republičkog štaba SR BiH, a radi koordiniranja poslova u federaciji, onde gde to zatreba, određene su:

- Grupa za privredne probleme (rukovodilac Hakija Pozderac)
- Grupa za probleme društvenih delatnosti (rukovodilac Marko Bulc) i

- Grupa za međunarodnu pomoć u vezi s humanitarnim organizacijama u inostranstvu (rukovodilac Trpe Jakovlevski).

- Posebnu komisiju za utvrđivanje štete od zemljotresa u banjalučkom regionu, SIV je formirao u petak 3. oktobra (rukovodilac - potsekretar za privredu - Ing Marko Kržišnik).

U pogledu daljih mera radi normalizovanja života i rada u banjalučkom regionu, SIV je zaključio da se, pre svega, imaju angažovati redovni nadležni organi.

Isto tako, zaključeno je da do daljeg pri Štabu u Banjaluci ostane član SIV-a Blagoj Popov radi neophodne koordinacije poslova.

Informisanje - Posobna grupa Sekretarijata za informacije, u sastavu Štaba SIV-a, oformljena je odmah radi informisanja uže i šire javnosti. Već u toku ponedjeljka izdato je 11 vanrednih brojeva biltena o stanju, na postradalom području i akcijama koje se preduzimaju radi pružanja što efikasnije i hitnije pomoći stanovništvu područja koje je zadesio zemljotres (bilteni su sukcesivno kuririma dostavljeni savezним funkcionerima). Isto tako, od trenutka formiranja Štaba SIV-a (preko Tanjuga odnosno Radio Beograda i štampe) za javnost su davana obaveštenja o akcijama koje se preduzimaju u Štabu SIV i o svim informacijama koje se stižu iz republičkih štabova i Štaba u Banjaluci, između ostalog, poruke, sugestije i upozorenja koja se upućuju republičkim odnosno pokrajinskim štabovima. Posebno, Tanjugu, Televiziji, Radio Beogradu i nekim listovima ukazivano je neprekidno na šta stavljati akcent u mobilisanju javnosti radi pružanja efikasne pomoći (u prvim trenucima - ishrana; zatim odmah sve snage radi obezbodjivanja krova nad glavom; ne zanemariti sela Podkozarja, itd.).

U cilju što bržeg saniranja i normalizovanja prilika u oblasti zdravstva, školstva, kulture i socijalne politike (porod akcija za osposobljavanje privrede koje koordiniraju članovi SIV-a Pozderac i Popov) u banjalučki region su upućeni pomoćnici predsednika saveznih saveta (dr Jauković, Nuši i Simonovski) da sa odgovarajućim opštinskim i republičkim funkcionerima razrade koncepcije i dinamiku potrebnih mera, kao

i da se dogovore šta će koji organ raditi u narednom periodu na realizovanju tih koncepcija.

O katastrofalnom zemljotresu u banjalučkom regionu, na sugestiju Štaba SIV-a, DSIP je obavestio sve međunarodne humanitarne organizacije, strane ambasade u SFRJ i naše ambasade u inostranstvu. Obavešteni su o brojevima žiro-računa i deviznog računa za slanje pomoći postradalima. Na osnovu tih informacija, stigli su i stižu brojni telegrami sa izrazima saučešća, a isto tako upućena je ili se upućuje brojna pomoć iz inostranstva u novcu i materijalu.

Beograd, 31.10.1969.